

Verslag dialoogbijeenkomst: toekomst van defensiegerelateerd onderzoek in het publieke wetenschapssysteem

Dit verslag is een weergave van een verkennende dialoogbijeenkomst die het Rathenau Instituut organiseerde op 19 januari 2026. Deze bijeenkomst bracht circa 25 mensen samen die sleutelposities bekleden in en rondom het wetenschapssysteem, defensie(bedrijfsleven), en maatschappelijke (vredes)bewegingen. Het doel van de bijeenkomst was om zichtbaar te maken welke perspectieven, waarden en dilemma's er leven rondom defensiegerelateerd onderzoek binnen het publieke wetenschapssysteem. Het doel was niet om tot besluiten te komen of een gezamenlijk standpunt te formuleren.

De verhouding tussen het civiele wetenschapssysteem en defensiegerelateerd onderzoek is voor veel organisaties en betrokkenen relatief nieuw terrein. Begrippen, rollen en verwachtingen zijn nog in ontwikkeling. Deze reflectie is nadrukkelijk bedoeld als startpunt voor vervolgesprekken waarin verdere duiding en verdieping plaatsvinden en, waar passend, uitgangspunten en randvoorwaarden worden geformuleerd.

Aanleiding en doel van de bijeenkomst

Het Rathenau Instituut organiseerde deze dialoogbijeenkomst omdat geopolitieke ontwikkelingen steeds sterker doorwerken in wetenschap en onderzoek. Waar internationale uitwisseling van kennis en mensen in de wetenschap lange tijd vooral als kans werd gezien, verbindt men dit in het huidige geopolitieke klimaat ook aan zorgen over strategische afhankelijkheden en kennisveiligheid. Tegelijkertijd is defensie nadrukkelijker aanwezig in het publieke en beleidsmatige gesprek, onder meer door groeiende budgetten (voor o.a. wetenschap en R&D) en een bredere maatschappelijke focus op veiligheid en weerbaarheid. In dat gesprek voeren urgentie en kortetermijnbehoeften vaak de boventoon, terwijl de ingezette geopolitieke verschuivingen op de lange termijn mogelijk nog disruptievere gevolgen hebben voor de wetenschap. Juist daarom stond in deze bijeenkomst de verkenning van langetermijnimplicaties centraal.

De bijeenkomst stond in het teken van de vraag: *wat zijn de langetermijnimplicaties van meer defensiegerelateerd onderzoek binnen het*

publieke wetenschapssysteem? Onder 'publiek wetenschapssysteem' wordt in deze context een bredere groep organisaties verstaan dan universiteiten alleen, waaronder ook hogescholen, TO2-instellingen en andere publieke kennisorganisaties. Het doel van de bijeenkomst was om de belangrijkste implicaties, spanningsvelden en voorwaarden die deelnemers hierbij zien, expliciet te maken.

Opzet en werkwijze

De bijeenkomst bestond uit drie onderdelen. Allereerst was er een inhoudelijke aftrap met duiding van de relevante geopolitieke ontwikkelingen en de gevolgen daarvan voor het wetenschapssysteem. In dit deel introduceerde het Rathenau Instituut acht perspectieven en bijbehorende dilemma's uit de verkenning Geopolitiek in Wetenschapsbeleid. Daarmee werd een gedeeld vertrekpunt gecreëerd voor de bijeenkomst.

Vervolgens gingen deelnemers aan de slag met een beschrijving van het wetenschapssysteem in vier fictieve landen in 2040. Elk land verbeeldde een uitvergroott perspectief op de relatie tussen wetenschap en geopolitiek: nationale veiligheid, academische vrijheid, concurrentievermogen en wetenschapsdiplomatie. De werkvorm was gericht op het expliciteren van implicaties: welke waarden en organisatieprincipes worden versterkt wanneer een bepaald perspectief leidend wordt en welke kwetsbaarheden of spanningen kunnen daarbij ontstaan? De uitkomsten werden per tafel plenair teruggekoppeld.

Tot slot volgde een plenaire reflectie. Daarin inventariseerden deelnemers gezamenlijk welke waarden zij centraal stellen in relatie tot defensiegerelateerd onderzoek. Op basis daarvan is verkend waar definities uiteenlopen, waar spanning zit tussen waarden en welke beleidskeuzes zich in het heden aandienen.

Inzichten uit vier fictieve landen

In het tweede deel van de bijeenkomst verkenden deelnemers vier uitvergrote toekomstbeelden voor 2040. Elk toekomstbeeld verbeeldde een van de acht perspectieven waarin bepaalde waarden en organisatieprincipes dominant zijn (zie bijlage voor de beschrijvingen). Juist door die uitvergroting werd zichtbaar dat het versterken van het ene het andere kwetsbaar kan maken. Elk land had zowel aantrekkelijke als ook minder aantrekkelijke kanten, en maakte concreet

welke vragen kunnen ontstaan wanneer een bepaalde logica leidend wordt in een wetenschapssysteem.

1. *Academica Libertannica: vrijheid maximaliseren, scheidslijn bewaken.*

Academica Libertannica stond in de gesprekken symbool voor een toekomstbeeld waarin academische vrijheid en internationale openheid maximaal zijn georganiseerd. De waarden die deelnemers hierbij noemden waren autonomie, en academische vrijheid in combinatie met een open, internationaal georiënteerde houding en waarheidsvinding. Dit toekomstbeeld werd verder geconcretiseerd met intensieve internationale samenwerking (middels een academisch paspoort en het ontbreken van exportrestricties) en volledig ongebonden financiering. Tegelijkertijd bevatte dit scenario een strikte scheiding tussen civiel en militair onderzoek, bewaakt door een commissie die de afbakening bepaalt.

Deelnemers herkenden de aantrekkelijkheid van een open, onderzoeksgestuurd systeem met veel internationale ruimte. Tegelijkertijd werd een praktische en principiële spanning benoemd: de grens tussen civiel en militair is in veel gevallen moeilijk te trekken, bijvoorbeeld in *dual-use* toepassingen. Een strikte scheidslijn kan in de praktijk leiden tot afbakeningsdiscussies en inefficiëntie. Daarnaast werd de vraag opgeworpen hoe in zo'n model de gewenste maatschappelijke impact van kennis tot stand komt, wanneer toepassing van militair ontwikkelde kennis structureel buiten het civiele domein wordt gehouden en andersom.

2. *Concuria: scherp prioriteren en concurrentiekracht vergroten*

Concuria stond in de gesprekken symbool voor een toekomstbeeld waarin economische valorisatie en concurrentiekracht centraal staan. De waarden die in dit scenario werden benoemd waren kwaliteit, efficiëntie en pragmatisme gekoppeld aan een nadrukkelijke oriëntatie op concurrentievermogen. In de organisatieprincipes kwam dit terug in scherpe keuzes, sterke focus op strategisch en economisch relevant onderzoek en veel aandacht voor *dual-use*. In dit model was er minder ruimte voor ongebonden onderzoek.

Deelnemers erkenden dat zo'n focus richting en snelheid kan geven. Tegelijkertijd plaatsten zij meerdere kanttekeningen. Een belangrijke spanning betrof de rol van ongebonden onderzoek: deelnemers benadrukten dat doorbraken vaak juist voortkomen uit nieuwsgierigheidsgedreven onderzoek en dat een te smalle definitie van relevantie de brede kennisbasis kan aantasten. Ook werd benadrukt dat technologische ontwikkeling maatschappelijke inbedding vraagt en dat alfa- en gammawetenschappen daarin essentieel zijn. Tenslotte werd het 'wedstrijdsframe' bevraagd: in plaats van competitie alleen, kan samenwerking met name in Europees verband een effectiever uitgangspunt

zijn. In dit verband werd ook besproken welke rol private investeringen kunnen spelen en welke risicobereidheid daarbij nodig is.

3. Concilium Scientiae: wetenschap strategisch inzetten, politiek nadrukkelijker aan zet

Concilium Scientiae stond symbool voor een toekomstbeeld waarin wetenschap nadrukkelijker wordt ingezet in internationale diplomatieke relaties en waarin strategische afwegingen sterker politiek worden vormgegeven. De waarden die in dit scenario werden besproken betroffen: vertrouwen in de wetenschap, waarheidsvinding en wetenschap als instrument in internationale relaties, gecombineerd met een oplossingsgerichte oriëntatie op veiligheid. In organisatorische zin werd dit verbeeld door toetsing van onderzoek op transparantie en strategische gevoeligheden, en het uitgangspunt dat onderzoek pas kan plaatsvinden na politieke goedkeuring. Defensiegerelateerd onderzoek werd in dit scenario centraal geregeld.

De gesprekken bij dit toekomstbeeld draaiden vooral om de balans tussen nationale belangen en academische vrijheid. Deelnemers stelden vragen als: wie bepaalt wat strategisch is, welke relaties zijn wenselijk en hoe voorkom je dat politieke afwegingen te diep in de kennispraktijk doordringen? Tegelijk werd erkend dat in een geopolitieke context strategische keuzes niet te vermijden zijn en dat politieke afwegingen in de praktijk altijd een rol spelen. De verkenning maakte daarmee zichtbaar dat de spanning niet zozeer is of de politiek een rol speelt, maar hoe die rol wordt begrensd en verantwoord.

4. Securitanie: veiligheid en toepasbaarheid als leidende principes

Securitanie stond in de gesprekken voor een toekomstbeeld waarin de waarden veiligheid, stabiliteit, efficiëntie en gemeenschapszin leidend zijn, samengevat in het motto: *peace through strength*. In organisatorische termen werd dit scenario geschetst met een defensieraad die stuurt op bruikbaarheid en toepassing, een sterke integratie van civiel en militair onderzoek, nadruk op de bèta en technische disciplines, voorkeur voor kortcyclisch onderzoek en een uitvoering die deels in geslotenheid plaatsvindt onder regie van centrale instituten en raden.

In de verkenning werd zichtbaar dat deze logica in tijden van dreiging aantrekkelijk kan zijn vanwege duidelijkheid, snelheid en focus op toepasbaarheid. Tegelijkertijd was er discussie over de definitie van veiligheid en de effecten van geslotenheid. Deelnemers vroegen zich af of de geschetste geslotenheid en het gebrek aan tegenspraak de veiligheid niet juist ondermijnen, bijvoorbeeld omdat kritische reflectie en correctiemechanismen minder ruimte krijgen. Ook kwam de spanning aan bod tussen autonomie en samenwerking én

de vraag wat een sterke focus op bèta/techniek betekent voor een brede kennisbasis en langetermijnkennisopbouw.

Reflectie op achterliggende waarden en taal

In de plenaire reflectie werden de deelnemers gevraagd welke waarden zij persoonlijk belangrijk vinden bij defensiegerelateerd onderzoek. Daarbij kwamen *samenwerking* en veiligheid nadrukkelijk naar voren, naast o.a. waarden als onafhankelijkheid, nieuwsgierigheid, autonomie, academische vrijheid, zorgvuldigheid en integriteit.

Deelnemers merkten op dat impact niet of nauwelijks als waarde werd genoemd, terwijl het onderwerp wel sterk raakt aan maatschappelijke gevolgen. In het gesprek werd bovendien benoemd dat morele en ethische vragen (zoals mensenrechten, AI en autonome wapens) niet vanzelfsprekend een plek krijgen in gesprekken over de organisatie en programmering van defensiegerelateerd onderzoek. Volgens deelnemers is juist daar winst te behalen: door deze afwegingen expliciet te maken, in plaats van pas nadat financieringslijnen en programma's al richting geven.

De reflectie maakte bovendien zichtbaar dat waarden deels meebewegen met geopolitieke omstandigheden. Drie observaties kwamen daarbij terug: ten eerste werd internationale openheid en samenwerking niet langer uitsluitend als kans benoemd, maar ook gewogen tegen zorgen over strategische afhankelijkheden en kennisveiligheid. Ten tweede riep een sterker ervaren geopolitieke dreiging de vraag op hoe waarden als openheid en academische vrijheid geborgd kunnen blijven (hoe voorkomen we dat onze kennis bij strategisch gevoelige landen terechtkomt?). Ten derde werd zichtbaar dat 'veiligheid' zelf uiteenlopend wordt ingevuld: van veiligheid in militaire zin tot bredere maatschappelijke weerbaarheid. Tegelijkertijd benoemden sommige deelnemers onafhankelijkheid en academische vrijheid expliciet als fundamentele waarden in een liberale democratie. De huidige geopolitieke onrust geeft deze waarden volgens hen geen andere betekenis, maar wel een grotere urgentie.

Ten slotte bleek samenwerking voor deelnemers een verzamelterm voor uiteenlopende interacties. Deelnemers konden hiermee co-creatie en gezamenlijke duiding tussen disciplines en organisaties bedoelen, samenwerking met defensie en/of internationale (Europese) samenwerking.

Van gesprek naar vervolg: vijf aandachtspunten voor het heden

In het afsluitende plenaire deel verkenden deelnemers welke keuzes zich in het heden aandienen, aangenomen dat defensiegerelateerd onderzoek een grotere plek krijgt binnen het publieke wetenschapssysteem. Daarbij kwamen vijf aandachtspunten terug:

1. Vooraf borgen van legitimiteit bij financiering

Deelnemers benoemden dat grote budgetten en nieuwe programma's sterke prikkels creëren: onderzoekers en instellingen bewegen richting geldstromen. Dit riep de vraag op hoe te borgen dat er vooraf nagedacht wordt over "willen we dit en hoe willen we dit?", in plaats van achteraf te rationaliseren. Ook kwam de vraag op waar voor de Nederlandse wetenschap een bovengrens ligt: welk aandeel van defensiefinanciering binnen het totale wetenschapsbudget is nog aanvaardbaar?

2. Maatschappij betrekken bij programmering

Een Nederlandse wetenschapsagenda voor defensie en veiligheid werd geopperd, bij voorkeur via bestaande structuren zoals de NWA. Daarbij werd als voorwaarde genoemd dat binnen prioritaire programma's ruimte blijft voor onafhankelijkheid en dat niet gestuurd wordt op onderzoeksuitkomsten. Enkele deelnemers benadrukten dat een dergelijke agenda gebaat is bij bredere betrokkenheid dan alleen defensie en kennisinstellingen, door ook de samenleving (of vertegenwoordigers daarvan) expliciet te betrekken, zodat maatschappelijke en ethische afwegingen vanaf het begin worden meegenomen. Ook werd genoemd dat veiligheid als integraal onderdeel van een bredere nationale agenda voor maatschappelijke opgaven kan worden gepositioneerd.

3. Aandacht voor rolverdeling tussen defensie, politiek en wetenschap

Meerdere deelnemers benadrukten de behoefte aan een heldere scheidslijn tussen defensiebehoefte, politieke doelen en randvoorwaarden (bijvoorbeeld prioritering, openbaarheid en waarden zoals mensenrechten) en de rol van de wetenschap. Daarbij werd gerefereerd aan lessen uit eerdere crises (zoals de coronapandemie) waarin rolzuiverheid en sturing complex kunnen worden. De rol van de politiek werd verschillend geduid: sommigen pleitten voor minder politieke inmenging en anderen noemden dat strategische keuzes per definitie politiek zijn.

4. Heldere afspraken bij samenwerking

Deelnemers benadrukten het belang van samenwerking op Europese schaal, om kennis en capaciteit te bundelen; voor een deel van de vraagstukken is

ationale organisatie niet altijd voldoende. Tegelijkertijd kwam aan bod dat internationale samenwerking ook afwegingen roept, met name bij samenwerking met strategisch gevoelige landen buiten de EU. In dat verband stond de spanning tussen open wetenschap en kennisveiligheid centraal: welke kennis deel je met wie, onder welke voorwaarden en hoe voorkom je ongewenste toepassing? Als praktijkervaring werd daarbij ingebracht dat defensiefinanciering niet automatisch betekent dat resultaten of data *gesloten* blijven: deelnemers noemden voorbeelden waarin onderzoekers ondanks defensie als financier konden publiceren en open met (een deel van) de data omgingen. Juist dit onderstreept de behoefte aan expliciete voorwaarden en rolhelderheid rond openbaarheid, kennisveiligheid en risico van misbruik.

5. Balans in slagkracht versus lange adem

In de discussie kwam het beeld naar voren van een wetenschapssysteem dat gebaat is bij een bewust samengestelde onderzoeksportfolio: kortcyclisch onderzoek dat snel richting toepassingen kan bewegen waar dat nodig is én ruimte voor langetermijn basisonderzoek en kennisopbouw. Deelnemers benadrukten daarbij het belang van alfa- en gammawetenschappen, omdat technologische ontwikkeling zonder maatschappelijke duiding en inbedding beperkt houdbaar is. Tegelijkertijd werd gereflecteerd op het risico dat grote budgetten en programmatische accenten onbedoeld eenzijdig kunnen sturen: onderzoekers en instellingen bewegen mee met beschikbare financiering, waardoor de brede kennisbasis en de lange adem onder druk kunnen komen te staan. Ten slotte werd benoemd dat ethische en maatschappelijke dilemma's vaak pas scherper zichtbaar worden wanneer onderzoek opschuift richting toepassing en productontwikkeling.

Van impliciete overwegingen naar expliciete afweging

De gesprekken maken duidelijk dat het centrale vraagstuk niet is óf wetenschap zich moet verhouden tot geopolitiek en veiligheid, maar hoe en onder welke voorwaarden. In de opbrengst kwam vooral naar voren dat veel keuzes nu al impliciet worden gemaakt via (financierings)prikkels, terwijl deelnemers behoefte uitspreken aan expliciete kaders, rolhelderheid en waardenafweging. Dit betekent dat beleidsmakers en bestuurders niet meteen moeten kiezen voor een richting, maar eerst moeten verhelderen waarover keuzes nodig zijn:

- definities en voorwaarden, bijvoorbeeld wat verstaan we onder samenwerking en veiligheid,
- rol- en verantwoordelijkheidsverdeling en

- principes voor programmering, financiering en kennisveiligheid.

Daarmee wordt impliciete sturing (bijvoorbeeld via financiering, urgentie en internationale context) zichtbaar en ontstaat een basis om expliciet te bespreken wie waarover beslist, welke waarden leidend zijn en welke afspraken en regels daarbij horen.

Bijlage: beschrijvingen van vier fictieve landen

Welkom in het land *Academica Libertannica*!

Het is 19 januari 2041 en u bent op weg naar Schiphol-op-Zee, waar straks collega-wetenschappers uit Iran, Nigeria en Bolivia aankomen. Sinds de invoering van het academisch paspoort zijn dit soort ontmoetingen vanzelfsprekend geworden. Geen visa, geen exportrestricties, geen grenzen die kennis scheiden. U vindt het heerlijk, om met de knapste koppen in uw vakgebied onbegrensd te kunnen samenwerken. Uw onderzoek naar kwantumzwaartekracht heeft zich in deze omgeving sneller ontwikkeld dan u zich 15 jaar geleden had kunnen voorstellen.

Terwijl de Kiss&Sail-boot zich losmaakt van de kade, dwalen uw gedachten af naar de turbulente periode waarin deze koers werd ingezet. U herinnert zich hoe de wereldorde kantelde toen de Amerikaanse president Trump opging voor een (toen nog ongrondwettelijke) derde termijn. Hoe wetenschap in die periode onder vuur lag: universiteiten werden beschuldigd van ideologische bevooroordeeldheid, onderzoeken werden stopgezet omdat de resultaten politiek onwenselijk waren. Academische vrijheden stonden onder druk door angst, populisme en commerciële druk.

Het antwoord op deze problemen was in *Academica Libertannica* radicaal. Radicaal open en radicaal autonoom: RORA, zo werd het genoemd. Grappig hoe dicht die beweging eigenlijk aanlag tegen de idealen van Open Science, waar iedereen in de begin jaren '20 zo hoopvol over was. Maar waar Open Science er een tamelijk naïef wereldbeeld op nahield, ging RORA vol in de aanval om de academische vrijheid te verdedigen. De wetenschappelijke gemeenschap verenigde zich rond een nieuw Artikel 5 van de Academische Gemeenschap: een aanval op één, is een aanval op allen.

Er kwam een strikte scheiding tussen civiel en militair onderzoek. Civiele onderzoekers kregen het academisch paspoort, met een vergelijkbare status als het diplomatieke paspoort en wetenschappelijke kennis werd in beginsel uitgezonderd van exportrestricties en sanctieregimes. Ook werd de financiering

van wetenschappelijk onderzoek radicaal ongebonden: thematische programma's werden afgeschaft en het zelfregulerend vermogen van de wetenschap werd ook bij ethische kwesties leidend. Tegelijkertijd werd al het onderzoek met militaire financiering of -toepassing ondergebracht in aparte organisaties, met eigen financieringsvoorwaarden, loopbaanpaden en (gaandeweg) werkculturen.

In de praktijk bleek deze scheiding minder helder dan zij op papier leek. Er ontstonden voortdurende discussies over de classificatie van militair en civiel onderzoek. Speciale toetsingscommissies, bestaande uit wetenschappers, ethici en juristen moesten telkens opnieuw beoordelen waar onderzoek thuishoorde. Dat proces was transparant, maar zelden eenduidig en riep binnen de academische gemeenschap soms stevige meningsverschillen op.

De keuze voor RORA maakte *Academica Libertannica* tot een toevluchtsoord voor wetenschappers uit de hele wereld. Onderzoeksthema's werden nauwelijks beperkt en internationale samenwerking bleef intensief, ook wanneer geopolitieke spanningen elders toenamen. Dat leverde het land aanzienlijke geopolitieke voordelen op: een vorm van soft power bij onze bondgenoten en waardevolle inzichten in mondiale innovatieontwikkeling. Waar staten elkaar wantrouwden, bleven onderzoekers hier met elkaar in gesprek. Tegelijkertijd groeide ook de kritiek. Andere landen verweten *Academica Libertannica* naïviteit en wezen op het risico dat open wetenschap indirect bijdroeg aan de versterking van rivaliserende machten. Binnenlands werd gediscussieerd over de vraag of RORA nog houdbaar was in een wereld waarin veiligheid steeds vaker centraal stond.

U bent zich bewust van die spanning. Soms vraagt u zich af hoe robuust dit model is en of het stand kan houden wanneer geopolitieke conflicten verder escaleren. Maar terwijl u de aankomsthal binnenloopt, wordt uw overpeinzing onderbroken door een zachte tik op uw schouder. 'Hi, are you professor Anagonye? Good to finally meet you in person!'.

Welkom in het land *Concilion Scientiae*!

Het is 19 januari 2041 en in de hal van het Ministerie van Kennis en Internationale Relaties klinkt het zachte gerinkel van koffiekopjes. Over een half uur begint de Derde Conferentie voor Wetenschappelijke Diplomatie, waar ministers, ambassadeurs en wetenschappers samenkomen om de nieuwe *Code voor Verantwoorde Kennisuitwisseling* te ondertekenen. U kijkt om u heen en ziet delegaties uit alle continenten. Het stemt u trots: in *Concilion Scientiae* draagt wetenschap zichtbaar bij aan het onderhouden van vreedzame en werkbare internationale relaties.

De oorsprong van dit model ligt in de onrustige jaren '30 toen crises elkaar in rap tempo opvolgden. Klimaatverandering, pandemieën, en grondstoffenschaarste veroorzaakten oncontroleerbare wereldwijde migratiestromen en zetten internationale samenwerking onder druk. Tegelijkertijd groeide het besef dat wetenschap een geopolitieke factor was geworden. Kennisdiefstal, strategische afhankelijkheden en het militair toepassen van civiele technologie maakten duidelijk dat wetenschappelijke samenwerking zowel noodzakelijk als kwetsbaar was.

In *Concilion Scientiae* werd daarom gekozen voor een expliciete verweving van wetenschap en diplomatie. Via een reeks internationale verdragen werd vastgelegd dat wetenschappelijke samenwerking niet alleen moest bijdragen aan kennisontwikkeling, maar ook aan stabiliteit en welvaart; zowel nationaal als internationaal.

Vanuit dit kader werden strategische kennisallianties opgezet. Enerzijds met landen die technologisch verder waren ontwikkeld, anderzijds met landen in regio's waar klimaatverandering en instabiliteit tot migratie leidden. Op strategische locaties werden kennisambassades ingericht, waar diplomaten actief samenwerkingen tussen wetenschappers uit *Concilion Scientiae* en alle hoeken van de wereld stimuleren en faciliteren. Deze aanpak bleek vooral succesvol in de natuur- en technische wetenschappen. Wat te denken van het *flagship* project 'klimaatrechtvaardigheid in Mauritanië', waar lokale ondernemers met behulp van wetenschappers uit *Concilion Scientiae* innovatieve woestijnenergie opwekken, gebaseerd op de grote temperatuurwisselingen tussen nacht en dag? Of het project '*Desinformation desentivised*', waarin sociologen en communicatiewetenschappers uit *Concilion Scientiae* door de kennisambassades zijn gefinancierd, om samen met onderzoekers uit Hongarije cultuursensitieve interventies tegen desinformatie te ontwerpen. Ook gaan historici en antropologen mee op diplomatieke missies om diplomaten en ambassadeurs te adviseren.

Deze internationale rol van wetenschap had ook binnenlandse gevolgen. In *Concilion Scientiae* wordt in onderzoeksinstituten elke samenwerking en onderzoek getoetst op transparantie en strategische gevoeligheid. Daarbij werd nadrukkelijk gekeken naar de herkomst van partners en mogelijke toepassingen van kennis in verschillende geopolitieke contexten. Onderzoeksvoorstellen werden pas na politieke goedkeuring gefinancierd en toekenningen gingen gepaard met voorwaarden. In sommige gevallen kon de financiering worden opgeschort wanneer de internationale situatie veranderde. Van onderzoekers werd verwacht dat zij niet alleen wetenschappelijk excellent waren, maar ook bereid en in staat om hun onderzoek en internationale samenwerking te herzien wanneer diplomatieke of politieke omstandigheden daarom vroegen.

De keuze van *Concilion Scientiae* is niet onomstreden. Critici vrezen dat nationale belangen de zuiverheid van onderzoek ondermijnen. Voorstanders benadrukken juist dat wetenschap nooit waarde vrij is geweest en dat expliciete afwegingen beter zijn dan impliciete afhankelijkheden. U herkent de spanning. Soms vraagt u zich af waar de grens ligt tussen verantwoordelijkheden en beperking en hoeveel ruimte wetenschap nodig heeft om geloofwaardig te blijven.

Terwijl u richting de conferentiezaal loopt, overheerst echter het gevoel dat deze aanpak, hoe complex en soms ongemakkelijk ook, een manier biedt om wetenschap actief te verbinden aan internationale stabiliteit. Dan voelt u een lichte tik op uw schouder: 'Professor Anagonye? De conferentie gaat beginnen!'.

Welkom in het land *Concuria*!

Het is 19 januari 2041 en u heft het glas met uw collega's om een bijzondere mijlpaal te vieren. Met een kort handgebaar vraagt u uw *Auggie* (augmented realitybril) de tekst van uw speech te projecteren. Het is tijd om uw collega's toe te spreken.

“Bondgenoten! Jaren geleden begon *Concuria*, geïnspireerd door het inmiddels iconische Advies Wennink, aan een ambitieuze inhaalrace op het gebied van fotonische chips en robotica. Vandaag kunnen we vaststellen dat *Concuria* niet alleen binnen de Verenigde Europese Staten maar ook wereldwijd tot de koplopers behoort. De recente toekenning van Nobelprijs voor de Natuurkunde en de nieuwe grote technologiebedrijven die zich hier hebben gevestigd, zijn daar het klinkende bewijs van. Iets wat we vijftien jaar geleden nauwelijks voor mogelijk hadden gehouden. Hoezee!

De publicatie van AW, zoals wij het Advies van wijlen Wennink mogen noemen, kwam geen moment te vroeg, zei professor Anagonye laatst nog tegen me. En terecht: wie herinnert zich nog de situatie van begin 2026, toen wijlen Trump zijn oorlogsschepen richting Groenland dirigeerde? Dreigender dan toen is de geopolitieke situatie nauwelijks meer geweest.

In *Concuria* werd snel en doelgericht gehandeld. AW leidde tot een ongekennde investeringsimpuls in wetenschap en innovatie, waardoor ons nationale kennisreservoir in korte tijd explodeerde. In de beginfase speelde de legendarische *Defensieverdubbelaar* een cruciale rol: *dual-use* investeringen werden door de overheid structureel verdubbeld, wat zowel de economische groei als militaire slagkracht versterkte. Door ongebonden onderzoek te beperken en gerichte voorwaarden te stellen aan publiek-private samenwerkingen binnen *Concuria*, wist het land zich in hoog tempo te positioneren in de mondiale technologische wapenwedloop.

De strategie wierp zijn vruchten af. Start-ups van over de hele wereld verhuisden naar *Concuria* vanwege het gunstige investeringsklimaat en de nabijheid van kennis en kapitaal. Die instroom van technologie experts en onderzoekers vergrootte niet alleen de technologische voorsprong van het land, maar ook toegang tot strategische en menselijke intelligentie. *Concuria* werd een knooppunt waar kennis, economie en veiligheid samenkwamen.

Voor wetenschappers was het wel even wennen. Internationale kennisuitwisseling draaide steeds minder om nieuwsgierigheid of solidariteit en steeds vaker om strategisch en economisch voordeel. Internationale samenwerkingen werden tijdelijk, doelgericht van karakter en werden vastgelegd in gedetailleerde contracten die transparantie en wederzijds

vertrouwen moest waarborgen. Onderzoeksdata werden zorgvuldiger beheerd en gedeeld binnen gecontroleerde kaders, om de waarde en betrouwbaarheid van kennis te beschermen. Inmiddels profiteren we volop van de baten van die gedurfde keuzes door AW. Deze manier van werken bracht een nieuwe vorm van professionaliteit met zich mee, maar ook nieuwe vragen. Wetenschappers leerden onderhandelen, netwerken en strategisch denken, vaardigheden die voorheen in het bedrijfsleven thuishoorden. Tegelijkertijd klonk er kritiek: sommigen vroegen zich af of fundamenteel en nieuwsgierigheidsgedreven onderzoek voldoende ruimte hield en of wetenschap niet te instrumenteel werd ingezet in dienst van economische en geopolitieke doelen.

Toch overheerst er een gevoel van trots. De middelen zijn er, de resultaten zijn zichtbaar en de maatschappelijke, ecologische en militaire weerbaarheid van *Concuria* is versterkt. En dat allemaal dankzij AW en ónze inzet om zijn ideeën te realiseren. We mogen trots zijn op de Nobelprijs voor de Natuurkunde. Proost!”

Welkom in het land *Securitanië*!

Het is 19 januari 2041 en u nadert de toegangspoort van het Centraal Veiligheidsinstituut, het kloppend hart voor kennis en innovatie in *Securitanië*. Hier werken wetenschappers, analisten en beleidsmakers samen aan een centrale opdracht: het beschermen van het land, zijn burgers en vitale infrastructuren. U bent hier om innovatievoorstellen te beoordelen op hun bijdrage aan nationale veiligheid. Dat u daarbij meerdere veiligheidscontroles moet doorlopen, voelt inmiddels vanzelfsprekend. De ontvangst is efficiënt en zorgvuldig: u toont uw identificatie, deze wordt geverifieerd door een irisscan en uw afspraak wordt bevestigd. Hier in *Securitanië* is veiligheid geen bijzaak, maar een dagelijkse praktijk.

Securitanië ontstond in de nasleep van het uiteenvallen van de NAVO eind jaren '20. Internationale zekerheden bleken fragieler dan gedacht. In reactie daarop koos het land voor een koers van maximale zelfredzaamheid. Wetenschap en kennisontwikkeling werden daarbij expliciet onderdeel van het veiligheidsbeleid. Met nieuwe MBO-, HBO- en WO-opleidingen onder de noemer '*Peace through strength*' werd een generatie opgeleid die technologische expertise combineerde met inzicht in maatschappelijke en geopolitieke dynamiek. Internationale samenwerkingen verdwenen niet volledig, maar kregen een andere betekenis. Partnerschappen werden selectiever en tijdelijk van aard. Zowel politici als wetenschappers hielden voortdurend rekening met het risico dat verdragen konden verschuiven of wegvallen. De heersende gedachte werd: samenwerking waar het kan, autonomie waar het moet. Kortom, in *Securitanië* is besloten: wij houden de eigen broek op.

Wetenschap wordt in *Securitanië* gezien als een instrument voor veiligheid, vooruitgang en maatschappelijke stabiliteit. Onderzoeksagenda's worden bepaald op basis van dreigingsanalyses, risico-inschattingen en strategische *intelligence*. De kennisbehoeften van *Securitanië* zijn helder en pragmatisch: meer voorspellende data-analyse, energiezekerheid, biotechnologische weerbaarheid, cyberdefensie en sociale stabiliteit. Fundamenteel onderzoek krijgt ook ruimte, mits het aantoonbaar potentie heeft bij te dragen aan de weerbaarheid van het land op de lange termijn.

Om snelheid en samenhang te vergroten, is het voorheen versnipperde landschap van kennisinstellingen gecentraliseerd. Universiteiten en onderzoeksinstituten zijn samengebracht binnen één nationale kennisorganisatie met een gedeelde infrastructuur. Voor onderzoekers betekent dit korte lijnen, snelle informatie-uitwisseling en directe doorwerking van kennis naar beleid en toepassingen. Bovendien bespaart het middelen. Tegelijkertijd vraagt deze werkwijze om strikte protocollen voor geheimhouding en

gegevensbeveiliging. De financiering van onderzoek komt vrijwel volledig uit nationale middelen: via het Ministerie van Veiligheid, de Defensieraad en een aantal strategische staatsfondsen. Private investeringen zijn toegestaan, maar alleen binnen de door de overheid goedgekeurde veiligheidsdomeinen. Zo behoudt de overheid regie over kennis en middelen.

Veel wetenschappers zijn enthousiast over het gestroomlijnde proces: financiering kan vlot worden toegekend, zodat onderzoek direct van start kan gaan. Maar er klinkt ook kritiek. Sommigen vragen zich af hoeveel ruimte er nog is voor tegenspraak, voor onderzoek dat niet direct in een veiligheidskader past of voor internationale uitwisseling buiten strategische allianties. Die vragen verdwijnen niet, maar de discussies worden zelden publiek gevoerd.

Bij de ingang van de vergaderzaal toont u nog éénmaal uw identificatie. “Ja, u mag doorlopen prof. Anagonye.” Terwijl u naar binnen loopt realiseert u zich dat *Securitanie* heeft gekozen voor duidelijkheid en controle én dat die keuze zowel kracht als spanning met zich meebrengt.